

תורת הקורא

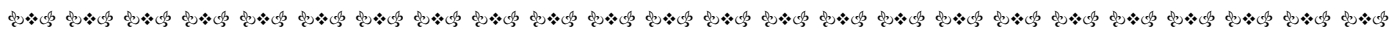
הערות ודיוקים, הלכות ומנהגים, פרפראות וחיידושים, דיונים ובידורים, הקשורים בקריאת פרשת השבוע והמסכת

הערות, הארות, ביקורת, שאלות, רעיונות, וכן תרומות להשתתפות בהוצאות הגליונות, יתקבלו בברכה במערכת. כמו"כ אפשר לשלוח בקשה לקבלת הגליונות במייל. מייל: tameytora@gmail.com פקס: 153775150494

גליון מס' 124 פרשת וישב

ה"א תשע"ו

גליון זה יו"ל ע"י מערכת טעמי תורה. תודה לכל העוזרים והמסייעים שגליון זה יראה אור. © כל הזכויות שמורות, ניתן לצלם ולהדפיס כמות שהוא ללא שינוי.

דיוקים ודקדוקים

ל"ז ח': **הַמִּלֶּךָ תִּמְלֹךְ עָלֵינוּ** - יש להקפיד לנגן את הטעמים כראוי, ולא להטעים הַמִּלֶּךָ תִּמְלֹךְ עָלֵינוּ.

ל"ז ט': **הַגֵּה חֲלֹמְתֵי חֲלוֹם עוֹד** - יש להקפיד לנגן את הטעמים כראוי, ולא להטעים הַגֵּה חֲלֹמְתֵי חֲלוֹם עוֹד.

ל"ז י': **וְאַל-אֶחָיו** - יש להקפיד לנגן את הטעם כראוי במקף, ולא להשמיט את המקף ולהטעים וְאַל אֶחָיו.

אָנִי וְאַמְךָ וְאַחֶיךָ - יש להקפיד לנגן את הטעמים כראוי, ולא להטעים אָנִי וְאַמְךָ וְאַחֶיךָ.

ל"ז י"ב: **לְרַעוּת** - יש להקפיד על הגייה נכונה של העי"ן, שלא ישמע שקורא לְרַאוּת באל"ף*.

ל"ז י"ג: **רָעִים** - יש להקפיד על הגייה נכונה של העי"ן, שלא ישמע שקורא רָאִים באל"ף*.

רָעִים - הרי"ש בחולם. ואין לקרוא רָעִים בקמץ. וכן הוא להלן. ל"ז ט"ז: **אֵיפָה** - הטעם מלרע בפ"א.

ל"ז י"ז: **דַּחְיָנָה** - היו"ד בשווא נח, ואין להבליעה ולקרוא דַחְנָה.

ל"ז י"ט: **בְּעַל** - יש להזהר שלא להבליע את העי"ן וישמע שקרא בַל.

ל"ז כ': **וְעַתָּה** | - יש להקפיד על הגייה נכונה של העי"ן, שלא ישמע שקורא וְאַתָּה באל"ף*.

תִּיהֶ - החי"ת בפתח, והיו"ד דגושה. והוא מלשון חית השדה. והקורא תִּיהֶ בקמץ ורפה"ד משנה משמעות ללשון יולדת". וכן הוא להלן.

ל"ז כ"ב: **אֶל-תִּשְׁפְּכוּ-דָם** - יש להקפיד לנגן את הטעם כראוי במקף, ולא להשמיט את המקף ולהטעים אֶל-תִּשְׁפְּכוּ דָם.

ל"ז ב': **בְּ-שִׁבְעֵ-עֶשְׂרֵה שָׁנָה** - יש להקפיד לנגן את הטעמים במקומם הנכון, ולא להטעים בְּ-שִׁבְעֵ עֶשְׂרֵה-שָׁנָה.

רָעָה - יש להקפיד על הגייה נכונה של העי"ן, שלא ישמע שקורא רָאָה באל"ף*.

בְּלָהָה - הלמ"ד בשווא נח, ויש להזהר שלא להבליע את הה"א שאחריה ולקרוא בְּלָה. וכן בכל מקום בו מנוקד שווא נח לפני אות גרונית, יש להזהר שלא תבלע האות הגרונית². ולהלן רשימת המילים בפרשה שיש להזהר בהן בזה: **וַיֵּרָאוּ. שְׂמֵעוּ. וַיַּעֲרֹ. וַיִּקְנְאוּ. לְרַעוּת. וַיִּשְׁאַלְהוּ. אֶכְלֹתְהוּ. וְנִרְאָה. וַיְהִי. וַיִּשְׁאֲלוּ. מִגְּלַעַד. וַיִּתְאַבֵּל. פְּרָעָה. וַתִּתְעַלֶּף. וַיִּרְאָה. וַיִּשְׁאַל. מִרְאָה. פְּרָאוֹתָהּ. כְּשִׂמְעוּ.**

ל"ז ג': **מִפְּלִ-בְּנָיו** - יש להקפיד לנגן את הטעם כראוי במקף, ולא להשמיט את המקף ולהטעים מִפְּלִ בְּנָיו.

פִּי-בְּזֶקְנֵיךָ הוּא לִּי - יש להקפיד לנגן את הטעמים במקומם הנכון, ולא להטעים פִּי-בְּזֶקְנֵי הוּא-לִּי.

וַנַּעֲשֶׂה לִּי - הטעם מלעיל בעי"ן.

ל"ז ד': **מִפְּלִ-אֶחָיו** - יש להקפיד לנגן את הטעם כראוי במקף, ולא להשמיט את המקף ולהטעים מִפְּלִ אֶחָיו.

דְּבַרְךָ - הבי"ת בדגש, והשווא נע.

ל"ז ז': **מֵאֲלֻמִּים** - הלמ"ד בדגש, והשווא נע.

וְגַם-נִצְבָּה - יש להקפיד לנגן את הטעם כראוי במקף, ולא להשמיט את המקף ולהטעים וְגַם נִצְבָּה.

¹ וזה מצוי פעמים רבות, וצריך זהירות רבה מאד ע"מ לא להיכשל בזה. וכבר הזהיר על זה ביסוד ושורש העבודה (שער שלישי פרק שני), והאריך שם להראות לעין כל את גדול קלקולי התיבות וחסרון האותיות במי שאינו נזהר לקרוא כראוי. וצ"ע לדבריו בבאור הלכה (סימן ס"א, ד"ה ידגיש).

² משום נסוג אחרו. וענין זה מבוואר בגליון פרשת בראשית תשע"ו הערה ג'.

³ לקוראים בהגיה המבחינה בין קמץ לפתח, אם לא ידגישו את האות, אע"פ שעשו שלא כדון, לא שינו משמעות, כיון שהמשמעות ניכרת גם ללא הדגש ע"י הפתח. אך לקוראים בהגיה שאינה מבחינה בין קמץ לפתח, שאצלם כל הבידול בין המשמעים הוא ע"י דגשות ורפיון האות, אם לא ידגשו, יש לחשוש, בזה לשינוי משמעות.

⁴ במכלל יופי (שמות א' י"ט) כתב שאפשר לפרש את תיבת חיות כתואר מלשון חיים, וכן אפשר לפרש על דרך שמצינו שחז"ל קראו למילדת חיה, כמו והחיה נתעול את הסנדל (יומא ע"ג ע"ב).

⁵ כתב בשו"ע (או"ח סימן נ"ג סעיף י"ב) שאין למנות כשליח ציבור מי שקורא אות אל"ף כאות עי"ן או אות עי"ן כאות אל"ף.

ובמשנה ברורה שם (סק"ז) הביא את דברי האחרונים, שכתבו שבמקום שכולם מדברים כך מותר.

אך אע"פ שבמקום שכולם קוראים כך מותר להעלותו כש"ץ כיון שכך רגילים באותו מקום, מ"מ לכתחילה ודאי ראוי ונכון להדר לקרוא כהוגן בהגיה הנכונה.

וכתב בערוך השולחן (סימן נ"ג סעיף י"ה, סימן ס"א סעיף ח'), שאע"פ שבמדינותינו אין בקיאים בחילוק שבין אל"ף לעי"ן, בכל זאת בקריאת שמע יש לדקדק להפרישם זה מזה, וכתב עוד (סימן ס"ב סעיף ב') שהמדקדק במצוות יראה לדקדק בזה הרבה בכל התורה, ושכרו גדול כשמדקדק בזה.

וכל זה במקום שלא משתנה המשמעות, אך במקום שאם קורא שלא כראוי משתנה המשמעות, ראוי מאד להקפיד ולדקדק להגות כראוי.

⁶ מחמת קלות האות הגרונית במבטא, כאשר יש לפניה אות המנוקדת בשווא נח, יש נטיה להשמיט את האות הגרונית מהמבטא, ולנקד את האות שלפניה בניקוד שלה במקום בשווא נח (כגון: מלך במקום מלֹאֵךְ, שמון במקום שמֵעוּ, וינג במקום ויִתְגַּהֵ).
1

אֶל־תִּשְׁלַחְוּבוּ - יש להקפיד לנגן את הטעם כראוי במקף, ולא להשמיט את המקף ולהטעים אֶל־תִּשְׁלַחְוּ בּוּ.

וַיֵּד אֶל־תִּשְׁלַחְוּבוּ לְמַעַן הַצִּיל אֶתְּמוֹתֵיךָ - יש להקפיד להטעים היטב את האתנחתא המפסיק שבתבות אֶל תִּשְׁלַחְוּ בּוּ, שאם לא יטעים כראוי ישמע שגם את ההמשך לְמַעַן הַצִּיל וּגו' אמר ראובן, בעוד שזו עדות התורה על מטרת מעשה ראובן.

הַצִּיל - יש להקפיד על הגייה נכונה של הה"א, שהוא שם פועל. שלא ישמע שקורא אֶצֶל באל"ף שהוא לשון מדבר.

ל"ז כ"ג: פְּאֶשֶׁר־בָּא יוֹסֵף - יש להקפיד לנגן את הטעמים במקומם הנכון, ולא להטעים פְּאֶשֶׁר בָּא־יוֹסֵף.

אֶת־כַּתְּנָתוֹ - התי"ו בקמץ קטן.

ל"ז כ"ה: לְאֶכְל־לֶחֶם - יש להקפיד לנגן את הטעם כראוי במקף, ולא להשמיט את המקף ולהטעים לְאֶכְל לֶחֶם.

יִשְׁמַעְאֲלִים - המ"ם בשווא נע, ואין לקרוא יִשְׁמַעְאֲלִים בקמץ. וכן הוא להלן.

בָּאָה - הטעם מלרע באל"ף, והוא לשון הווה. והקורא בָּאָה מלעיל משנה משמעות לשון עבר.

נְכָאת - האל"ף לא נשמעת, ונקרא נְכָת. ואין לקרוא נְכָאת או נְכָאת.

ל"ז כ"ח: וַיִּמְשְׁכוּ וַיַּעֲלוּ אֶת־יוֹסֵף - תיבת וַיִּמְשְׁכוּ מוטעמת בפשטא ולא בקדמא.

ל"ז כ"ט: וַיִּקְרַע - יש להקפיד להשמיע את העי"ן, שאם לא ישמיעה משנה משמעות, שישמע שקרא וַיִּקְרַע באל"ף מלשון קריאה¹, שהרי האל"ף אינה נשמעת². וכן הוא להלן.

ל"ז ל"ב: וַיִּשְׁלַחוּ - השי"ן בפתח, והלמ"ד בשווא נע. והוא לשון גירוש. והקורא וַיִּשְׁלַחוּ בשווא משנה משמעות ללשון שליחות.

ל"ז ל"ג: טָרַף - הטי"ת בחולם, ואין לקרוא טָרַף בקמץ.

ל"ח א': מָצַת - יש להזהר שלא להבליע את האל"ף וישמע שקרא מַת.

ל"ח ה': בְּלִדְתָהּ - הדלי"ת בשווא נח, ולא בשווא נע³, למרות הקושי⁴. ויש להזהר שלא להבליעה בתי"ו שישמע כאילו קרא בְּלִתָּהּ. או לחלקה לשתי מילים ולקרוא בְּלִד תָּהּ. ואם אינו יכול לקרוא בשווא נח בלי להבליע את הדלי"ת או לחלקה לשתי מילים, עדיף לקרוא בשווא נע. וכן הוא להלן כ"ז: לְדִתָּהּ. ולהלן כ"ח: בְּלִדְתָּהּ.

ל"ח ט': כִּי לֹא לָזוּ - הלמ"ד בדגש, אך אין להגותה בדגש חזק⁵.

נִתְּנָרַע - התי"ו בקמץ קטן.

ל"ח י': וַיִּרַע - הטעם מלעיל ביו"ד.

ל"ח י"ב: וַתָּמַת בְּתִשְׁוֹעַ אֲשֶׁת־יְהוֹדָה - יש להקפיד לנגן את הטעמים כראוי, ולא להטעים וַתָּמַת בְּתִשְׁוֹעַ אֲשֶׁת יְהוֹדָה.

עַל־גִּזְוֵי - הזי"ן הראשונה בשווא נע, ואע"פ שיש ספרים המנקדים גִּזְוֵי בחטף פתח, אין להגותו כפתח, אלא כשווא נע פשוט⁶.

¹ ולא יתכן כלל שיבוא כאן שווא נע, שהרי אין שווא נע בא לפני דגש. וכל הטעם שהתי"ו דגושה, משום שלפניה שווא נח.

² הגיית הדלי"ת הרפה דומה להגיית האות זי"ן, ואין כל קושי להגותה בשווא נח לפני האות תי"ו, אך כיון שאצל האשכנזים והספרדים נשתכחה הגיית הדלי"ת הרפה, והוגים כל דלי"ת כמו הדלי"ת הדגושה בדגש קל, נוצר קושי להגותה לפני האות תי"ו (וראה מש"כ בזה בשו"ת פאת שדך ח"ב סוף סימן כ"ד).

³ בספרים המדויקים הלמ"ד דגושה. וכן כתבו כאן אור תורה ומנחת שי בשם ספרי ספרד. אך ברור שדגש זה אינו דגש חזק, משום שלא שייך שיבוא דגש חזק בראש תיבה אחר טעם מפסיק.

וכתב ר' שלמה דובנא, שדגש קל המסומן רק באותיות בגדכפ"ת, שייך בעצם בכל האותיות (פרט לאותיות הגרוניות), אלא שבשאר האותיות אין חילוק בהגייה בין אות רפה לאות דגושה בדגש קל, ולכן השמיטוהו הסופרים, וסימנוהו רק באותיות בגדכפ"ת שבהם יש חילוק בהגייה בין אות רפה לאות דגושה בדגש קל, והדגש המסומן כאן באות למ"ד הוא דגש קל, וכאן קיבלו בעלי המסורה לסמנו אע"פ שאינו משנה את ההגייה.

והוסיף רש"ד שנראה שיש לקרוא דגש זה בחוזק רב שירגש שהוא דגש, אך לא בדגש חזק הנקרא בכפל אות, עכ"ד. ודבריו קשים, משום שתמיד שייך דגש קל אלא שלא סימנוהו בספר, ואין טעם שרק משום שכאן ניקדוהו בספרים יהגה באופן שונה מהמקומות בו לא סומן דגש זה, וכן קשה מה כוונתו להדגיש בחוזק אך שלא יהיה בדגש חזק.

(יש להעיר, שדרך המסורה פעמים רבות למסור "רפה" על אות המנוקדת בחטף, ו"דגש" על אות המנוקדת בשווא נח (כגון על תיבת "וַיִּאָסֶר" בראשית מ"ב כ"ד) נמסר "רפה", ועל תיבת "וַיִּאָסֶר" (שם מ"ו כ"ט) נמסר "דגש"), ואין כוונת המסורה לדגש ורפה ממש, אלא הביאור בזה הוא, שכשהמסורה מוסרת "דגש" כוונתה שהאות דגושה בדגש קל שהשמיטוהו הסופרים, וממילא השווא שלפניה נח (שהלא אין שווא נע אחר דגש), וכשמסורת "רפה", כוונתה שלפניה חטף, ולכן האות שאחריה רפה (ראה בדברי ר' אליהו בחוה, מסורת המסורת, לחות שניים, המאמר השלישי. ובדברי מנחת שי בראשית מ"ב כ"ד). ויש לציין שבכתבי יד המנוקדים בניקוד טברני מורחב אכן מסומן דגש קל פעמים רבות גם בשאר האותיות, ולא רק באותיות בגדכפ"ת).

ווייבין כתב (בחר ארם צובת ניקודו וטעמיו עמ' 57-58) שדגש זה בא להבחנה בין הצירוף "לא לזו" שבו בא דגש (כאן, חבוקו א' ו', שם ב' ו', משלי כ"ו י"ח), לבין הצירוף "לו לא" שבו אין למ"ד דגושה. וצ"ע בזה.

⁴ כמבואר בארוכה במאמר החטפים שחטף פתח זה הוא ניקוד מושאל הבא לסמן על שווא נע, ואינו חטף פתח ממש.

¹ בתיבת "בָּאָה", כשהטעם מלעיל בבי"ת היא לשון עבר, דהיינו שבאה כבר, וכשהטעם מלרע באל"ף היא לשון הווה, דהיינו שבאה עכשיו, וכמו שכתב רש"י בכמה מקומות (בראשית ט"ו י"ז, כ"ט ו', מ"ב כ"א, מ"ו כ"ו).

ובאשל אברהם בוטשאטש (ס' קמ"ב) כתב שלפי זה אם קרא מלעיל במקום מלרע או להיפך, אולי הוא שינוי משמעות, וצ"ע בזה, עכ"ד. ובערוך השולחן (סימן תרצ"ט סעיף ב') כתב להדיא שאם שינה בזה הוי כמו שינוי בענין, ומחזירין אותו. ולכאורה פשוט כדבריו.

² הצירוף קדמא מהפך פשטא מצוי מאד במקרא, ולעומת זאת הצירוף פשטא מהפך פשטא הוא די נדיר, ומחמת הרגילות, ודמיון צורות הקדמא והפשטא, יש נטיה להטעים בקדמא ולא בפשטא.

וכאן מוכח שהוא פשטא ולא קדמא מזה שבכתבי היד המדויקים הטעם מוטעם וַיִּמְשְׁכוּ בסוף התיבה ולא וַיִּמְשְׁכוּ מעל הכ"ף, וכן כתבו כאן אור תורה ומנחת שי שהטעם בסוף התיבה.

ובהערות ברבר לתנ"ך יהואש כתב שהטעם מעל הכ"ף, והוא קדמא, שהרי דרך הטעמים לחבר שני פעלים הנעשים כאחד, וכן הוא בכמה ספרים מדויקים, עכ"ד. אך באמת בכתבי היד המדויקים הטעם בסוף התיבה ולא מעל הכ"ף, וכמו שכתבו אור תורה ומנחת שי.

³ לקוראים בהגיה המבחינה בין קמץ לפתח, אם לא יקפידו על ההגייה הנכונה, אע"פ שעשו שלא כדיון, לא שינו משמעות, כיון שהמשמעות ניכרת ע"י הפתח. אך לקוראים בהגיה שאינה מבחינה בין קמץ לפתח, שאצלם כל הבידול בין המשמעים הוא ע"י הגיית העי"ן, אם לא יקפידו להגותה יש לחשוש בזה לשינוי משמעות.

⁴ וכעין זה איתא בירושלמי (ברכות פ"ב ה"ח) גבי תיבת "וַיִּשְׁבַּע": אלו צריך דקדוק וכו', ר' חנינא בשם ר' אחא אשר נשבע ה'. ע"כ.

ופירשו רוב הראשונים (ד"ק במכלול דף ע"ב ע"ב, המנהיג ה"ל תפילה ס' ל"ח, טור או"ח ס' ס"א. וכו' בשו"ע שם סעיף ט"ז) דהיינו שצריך דקדוק להשמיע יפה את העי"ן, שלא תהיה נשמעת כה"א.

⁵ כתבו המדקדקים (עין רשב"ם בראשית י"ט י"ג, ל"ח י"ז, מ"ה כ"ד. אבן עזרא בראשית ג' כ"ג) שבלשון שילוח יש משקל קל וכבד. הקל הוא לשון שליחות, והכבד הוא לשון שילוח וגירוש.

וינחם - הטעם מלעיל בנו"ן.

ל"ח י"ד: בפתח - יש להקפיד על הגייה נכונה של התי"ו, שלא ישמע שקורא בפסח בסמ"ך^ט.

ל"ח ט"ז: הבהנא אבוא אליך פי לא ידע פי כלתו הוא - יש להקפיד להטעים היטב את הזקף המפסיק שבתיבת אליך, שאם לא יטעים כראוי ישמע שגם את ההמשך פי לא ידע וגו' אמר יהודה, בעוד שזה תיאור התורה מדוע אמר לה כן.

מהתתן ל"י - יש להקפיד לנגן את הטעם כראוי במקף, ולא להשמיט את המקף ולהטעים מה התתן ל"י או מהתתן ל"י.

ל"ח י"ח: אשר אתן לך - יש להקפיד לנגן את הטעמים במקומם הנכון, ולא להטעים אשר אתן לך.

ופתילך - יש להקפיד על הגייה נכונה של התי"ו, שלא ישמע שקורא ופסילך בסמ"ך^ט. וכן הוא להלן כ"ה: והפתילים.

ל"ח כ"ג: פן נהיה לבזו - יש להקפיד לנגן את הטעמים כראוי, ולא להטעים פן נהיה לבזו.

ל"ח כ"ד: ליהודה - היו"ד לא נשמעת, ונקרא להודה. ואין לקרוא ליהודה בשווא.

ל"ח כ"ה: לאיש - הלמ"ד בשווא נע. ואין לקרוא לאיש בקמץ.

הפרנא - יש להקפיד לנגן את הטעם כראוי במקף, ולא להשמיט את המקף ולהטעים הפרנא.

ל"ח כ"ו: צדקה ממני - יש להטעים את המונח בניגון המחבר הרגיל, ואין לנגנו בניגון מפסיק יותר מבשאר מקומות^ט.

ל"ח כ"ח: ויתן יד - יש להקפיד לנגן את הטעם כראוי במקף, ולא להשמיט את המקף ולהטעים ויתן יד.

המילדת - המ"ם רפה, ובשווא נח"ו.

ל"ח כ"ט: מהפרצת עליך פרוץ - יש להקפיד לנגן את הטעמים כראוי, ולא להטעים מהפרצת עליך פרוץ^ט.

ל"ט ב': בבית אדניו המצרי - יש להקפיד לנגן את הטעמים במקומם הנכון, ולא להחליף בין המרכא והטפחא ולהטעים בבית אדניו המצרי.

ל"ט ה': בכל אשר ישליו - יש להקפיד לנגן את הטעמים במקומם הנכון, ולא להטעים בכל אשר ישליו.

ל"ט ו': ביד יוסף - יש להקפיד לנגן את הטעם כראוי במקף, ולא להשמיט את המקף ולהטעים ביד יוסף.

פי אסיה לחם - יש להקפיד לנגן את הטעמים במקומם הנכון, ולא להטעים פי אסיה לחם.

ל"ט ח': וימאן - מוטעם בשלשלת, וניגונו כשני פזרים ותלישא גדולה^ט. ואע"פ שמסומן פסיק אחר השלשלת, אין צריך להפסיק בו בשהייה^ב.

הן - יש להקפיד על הגייה נכונה של הה"א, שלא ישמע שקורא אין באל"ף.

וכל אשר ישליו - יש להקפיד לנגן את הטעמים במקומם הנכון, ולא להטעים וכל אשר ישליו.

ל"ט ט': פי אסיה לחם - יש להקפיד לנגן את הטעמים במקומם הנכון, ולא להטעים פי אסיה לחם.

ל"ט י': יום | - מונח ופסיק אחריו, ואינו מונח לגרמיה.

עמה - יש להקפיד על הגייה נכונה של העי"ן, שלא ישמע שקורא אמה באל"ף^א.

ל"ט י"ב: בבגדו - הבי"ת הראשונה דגושה^{בא}.

ל"ט י"ד: הביא לנו - הטעם מלעיל בה"א^ג.

ל"ט ט"ו: ותנח - התי"ו בפתח, והנו"ן דגושה. והוא לשון עזיבה. והקורא ותנח בקמץ ורפה^ט, יתכן שמשנה משמעות^{בב} ללשון מנוחה^{בב}.

וכאן אין מתג לפני השווא, ומוכח שהאות שאחריה בשווא נח. ואע"פ שיש מעט ספרים עם מתג לפני השווא, ספרים אלו הלכו בשיטה אחרת שלא דקדקה בהנחת מתגים אלו, ולא באו להורות שהשווא נע (כמו שהוכיח ר"ח^ה, עין במאמר על השווא שאחר ה"א הידיעה הערה ה').

^י והטעמים מתאימים עם פירוש האבן עזרא, ואינם כפירוש רש"י ורמב"ן. ^ט כתב ר' אליהו בחור (טוב טעם ריש פרק ד') שניגון השלשלת כשני פזרים ותלישא. ונראה שכוונתו לתלישא גדולה, שהלא שלשלת הוא טעם מפסיק, וא"כ מוכרח שנגמר בניגון תלישא גדולה המפסיק, ולא בניגון תלישא קטנה המחבר (ואמנם הפיסוק של שלשלת גדול יותר מהפיסוק של תלישא גדולה, ואולי אין המנגנת זה בדיוק לתלישא גדולה, אלא כעין תלישא גדולה).

^ב ענין זה מבואר בגליון פרשת וירא תשע"ו הערה י"ח.

^{בא} הכלל הוא שאותיות בגדכפ"ת בראש תיבה דגושות בדגש קל (כמו בתוך; כמו). אך אם התיבה שלפניהן מוטעמת בטעם מחבר ומסתיימת בהברה פתוחה, הרי היא רפה (כמו ויקרא פרעה; היה כנים; ועשיה כפרת).

אך כאשר התיבה מתחילה בצירוף "בב", או בצירוף "בפ", או בצירוף "ככ", והאות הראשונה היא אות שימוש, היא דגושה גם אחר הברה פתוחה (כגון: ואכבדה כפרעה; לא ידעו כפרה; ותחפשוהו כבגדו; ונאו בביתו; ותי ככלות).

^{בב} בבית יוסף (א"ח סימן כ"ה) כתב שאין בזה שינוי משמעות, ובלבוש (שם סעיף ז') כתב שלא דק ויש בזה שינוי משמעות. ובאחרונים שם (מור וקציעה, מחזיק ברכה, ועוד) האריכו לדון בזה, ואכ"מ.

^{בג} כבבראשית ח' ד': ותנח התבה בחדש השביעי.

^ט שהגיית התי"ו הרפה דומה להגיית הסמ"ך, ואם יקראנה ממש כסמ"ך, שינה משמעות. ומי שאינו יודע להגות את התי"ו כהוגן, אלא רק כסמ"ך, היה מקום לומר שעדיף שיקראנה בדגש קל, מאשר שיקראנה כסמ"ך ותשתנה המשמעות.

אך בשו"ת פאת שדך (ח"א סימן כ"ד) אין דעתו נוחה מזה, וכתב שאין לחדש שיבושים כנגד משפטי לשון הקודש, כי השיבושים הישנים שאנחנו אנוסים במבטאם אין להקפיד עליהם כל כך, ויש לדמותם למה שאמרו ודלוגו עלי אהבה (כמובא בתוס' במסכת עבודה זרה דף כ"ב ע"ב ד"ה רגלא, בשם המדרש), וכשם שחס הקב"ה על השיבוש של עם הארץ שאין בו דעת ללמוד, כך חס על השיבוש שהורגלו בו הדורות וקשה לנו לעוקרו.

והוסיף, שמי שלבו חרד ואינו רוצה לסמוך על המנהג שהורגלו בו, מוטב שילך אל בני תימן וירגל לשונו בקריאת תי"ו רפה כהוגן, אך לא יחדש שיבושים לקרוא בתי"ו דגושה.

^ט רש"י פירש שיהודה אמר שני דברים, צדקה, וממני מעוברת. ורשב"ם פירש שאמר דבר אחר, צדקה יותר ממני.

וכתב הגר"ש דבליצקי (קונטרס אם למקרא) שראוי להפסיק כל שהוא בין צדקה לממני, לפירוש רש"י, ולרשב"ם אין צורך. עכ"ל. אך דבריו תמוהים, משום שאע"פ שניתן לדרוש ולפרש את הפסוק באופנים רבים ושונים, ושבעים פנים לתורה, מ"מ בשעת קריאה אין לנו לשנות מפסוק הטעמים (ועיין עוד במאמר פיסוק טעמים).

^י עיין במאמר על השווא שאחר ה"א הידיעה שם מבואר שכאשר נשמט הדגש שאחר ה"א הידיעה (או אחת מהאותיות כל"ב המנוקדות בפתח להורות על דיוק), ואין מתג לפני השווא, השווא נח.

